

Toimintasuunnitelman taustalla oleva lainsäädäntö (LOPS)

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 5 a §:n mukaan (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan. Lain velvoite koskee myös lukioita. Oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tasa-arvosuunnitelman laatimisen tarkoituksen on edistää tasa-arvoa ja ennaltaehkäistä sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää. Tasa-arvo suunnittelu tukee oppilaitoksessa tehtävää muuta kehittämistyötä ja oppilaitoksen maine hyvänä, oikeudenmukaisena ja aikaansa seuraavana toimijana lisää vetovoimaa. Opiskelijalle puolestaan tasa-arvotietoisuus on tärkeä pääoma tulevaa työelämää varten.

Tasa-arvo Ylitornion yhteiskoulun lukiossa

Ylitornion yhteiskoulun lukion tasa-arvosuunnitelma laaditaan henkilökunnan ja oppilaskunnan yhteistyönä kolmeksi vuodeksi siten, että suunnitelman tarkistetaan vuosittain. Tasa-arvosuunnitelma perustuu kyselynä tehtyyn kartoitukseen nykytilanteesta. Kyselyn keskeisiä teemoja ovat tasa-arvon toteutuminen muun muuassa opetustilanteissa, opetuksen järjestämisessä, ohjauksessa ja opintojen arvioinnissa. Lisäksi kyselyssä kiinnitetään huomiota seksuaaliseen häirintään ja sukupuolen tai sukupuolisen suuntautuneisuuden tai sukupuoli-identiteetin perusteella tapahtuvaan häirintään. Sukupuolivähemmistöön kuuluvien yksityisyyttä tulee kunnioittaa eikä tällaisia salassa pidon ja yksityisyyden piiriin sisältyviä asioita pyritä kyselyllä selvittämään. Kysely toteutetaan lukuvuoden viimeisellä jaksolla.

Yhdenvertaisuus Ylitornion yhteiskoulun lukiossa

Laki yhdenvertaisuudesta kieltää sukupuoleen perustuvan syrjinnän ja edellyttää sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä. Ylitornion yhteiskoulun lukiossa arvioidaan ja edistetään yhdenvertaisuuden toteutumista ja varataan opiskelijoille ja heidän huoltajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi yhdenvertaisuuden edistämässä. Yhdenvertaisuuden toteutumista arvioidaan lukuvuosittain tehtävällä kyselyllä (lukuvuoden viimeinen jakso).

Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Syrjintä voi olla välitöntä/suoraa tai välillistä/epäsuoraa.

Välitön syrjintä on tasa-arvolain mukaan:

- naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen perusteella
- eri asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä
- eri asemaan asettamista sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella

Välillinen syrjintä on tasa-arvolain mukaan:

- eri asemaan asettamista sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella, mikäli tällainen peruste tai käytäntö aiheuttaa tosiasiallisesti epäedullisen aseman

Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi syrjintää on myös häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Häirintä

Häirinnällä tarkoitetaan käyttäytymistä, joka loukkaa ihmisarvoa. Jokaisella ihmisellä on yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet riippumatta syntyperästä, etnisestä taustasta, poliittisesta tai sukupuolisesta suuntautumisesta, terveydentilasta tai muusta vastaavasta tekijästä. Henkilön ihmisarvoa loukkaava käyttäytyminen on häirintää, mikäli loukkaava käyttäytyminen johtuu jostakin edellä mainitusta syystä, esimerkiksi terveydentilasta. Keskeistä on henkilön oma kokemus psyykkisestä ja/tai fyysisestä uhkasta. Fyysiseen uhkaan liittyy myös aina psyykkinen kaltoinkohtelu ja häirintä on ymmärrettävä laajasti: se voi olla fyysistä väkivaltaa, vihapuhetta, epäasiallista puhetta, epäsosiaalisia viestintää sosiaalisessa mediassa, ilmeitä, eleitä jne. Häirintää käsitellään myös kiusaamisen yhteydessä, liitteessä 3.

Positiivinen erityiskohtelu

Positiivinen erityiskohtelu ei ole syrjintää, kun tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen. Esimerkiksi vammaisuuden perusteella järjestettävät toimenpiteet eivät ole syrjintää, jos toimenpiteiden tavoitteena on antaa vammaiselle opiskelijalle yhdenvertaiset mahdollisuudet opiskeluun. Sama positiivinen erityiskohtelu koskee kaikkia sellaisia tilanteita, joissa opiskelijan voidaan arvioida olevan erityistuen tarpeessa. Esimerkiksi opiskelijahuoltoryhmän tai muun asiantuntijan näkemys/lausunto oikeuttaa opiskelun mukauttamiseen/tarvittaviin tukitoimenpiteisiin kuitenkin siten, että opiskelun tavoitteet täyttyvät.

